

'Urban Details 2011-2014' | 'Αστικές Λεπτομέρειες 2011-2014'

Papatzikou Gallery, Veria, Greece 30/10-29/11/2014

Βέροια, 3 /11/2014
Συνέντευξη στη Δήμητρα Σμυρνή (Δημοσιογράφο)

Ο Βασίλης Καρακατσάνης μιλά εκ βαθέων για την Τέχνη και τον κόσμο της

Ευγενής από φύση και θέση, βαθιά καλλιεργημένος, κοσμοπολίτης, δηκτικός όταν χρειάζεται, αλλά και με κατανόηση απέναντι στις ανθρώπινες αδυναμίες, καταθέτει –με αφορμή την τελευταία του έκθεση στη "Γκαλερί Παπατζίκου" της Βέροιας, με τίτλο "Αστικές

Λεπτομέρειες"- τις σκέψεις του γύρω από την Τέχνη και τον κόσμο της, καθώς και τη νοσταλγία του για μια εποχή που έφυγε για πάντα, σε μια συνέντευξη-ποταμό, με έντονα εξομολογητική διάθεση.

Στα έργα του μετατρέπει τον απόηχο εκείνης της εποχής και τις προσωπικές του μνήμες σε χρώμα και φως, θυμίζοντας τους στίχους του Καβάφη.

**Οικίας περιβάλλον (...)
σε δημιουργήσα μες σε χαρά
και μες σε λύπες (...)
κι αισθητοποιήθηκες
ολόκληρο για μένα.**

«Αστικές Λεπτομέρειες» ονομάζετε την έκθεση των τελευταίων έργων σας, στη «Γκαλερί Παπατζίκου» της Βέροιας, και βέβαια ο όρος «αστικός» επαναλαμβάνεται και σε δύο προηγούμενες εικαστικές σας σειρές. «Αστικά Υλικά» και «Αστικές Συμπεριφορές». Ακόμη και η σειρά «Αλκοόλ» άπτεται της αστικής διάστασης. Γιατί εμμένετε στο επίθετο «αστικός»; Τι σηματοδοτεί για σας;

Ιδού η απορία! Δε μπορώ να σας απαντήσω με ευθύτητα ή με συγκεκριμένη τεκμηρίωση γι αυτό και γι αυτό το λόγο. Ειλικρινά σας μιλάω. Μάλιστα την ερώτηση που μου κάνατε την έχω κάνει κι εγώ στον εαυτό μου και ανέτρεξα στις προηγούμενες δουλειές μου, πριν από τα «Αστικά Υλικά» και τις «Αστικές Λεπτομέρειες», δηλαδή πριν από το 2005 περίπου.

Παρατήρησα ότι οι δουλειές μου, έστω και με άλλες ονοματολογίες, εμπεριέχουν τον όρο της έρευνας που κάνω τώρα και προσδιορίζεται με τον όρο «αστικό». Κατά τα άλλα δεν έχω ιδέα.

Τι να σας πω; Δεν είναι κάτι επί τούτου, δεν έχω αρχίσει να ψάχνω ένα θέμα πολιτικοποιημένο, κοινωνικοποιημένο, ή εν πάση περιπτώσει να τριγυρίσω γύρω από την έννοια της αστικής τάξης, προσπαθώντας να αναλύσω, να υπογραμμίσω, να επικροτήσω ή να αμφισβητήσω κάτι. Βγαίνει από μόνο του.

Είστε όμως αστός ως προς την καταγωγή.

Ναι, είμαι από τη μέση αστική τάξη της Αθήνας.

Πώς ξεκινάτε να ζωγραφίζετε; Είναι όνειρο της αστικής οικογένειας, αφού δηλώνετε αστός, να έχει στους κόλπους της έναν ζωγράφο;

Δεν είναι νομίζω το να έχεις στους κόλπους σου έναν ζωγράφο θέμα της αστικής τάξης, της μεγαλοαστικής ή της μικροαστικής. Είναι θέμα ανθρώπου. Είναι θέμα καλλιέργειας ή σε ανθρώπους χωρίς ιδιαίτερη καλλιέργεια θέμα ελευθερίας. Γνωρίζω πάρα πολλούς ανθρώπους που ξεκινήσανε από χωριά και δεν αντιμετώπισαν κανένα πρόβλημα.

Ξέρω ανθρώπους που μεγαλώσανε στα καλύτερα σχολεία, με τους πιο καλλιεργημένους γονείς και αντιμετώπισαν πρόβλημα στην επιλογή τους να ασχοληθούν με κάτι καλλιτεχνικό. Εγώ απλά ήθελα να κάνω αυτό το πράγμα, δεν αντιμετώπισα ουσιαστικό πρόβλημα από τους γονείς μου και όλα κύλησαν ομαλά.

Δεν αντιμετώπισατε καθόλου δυσκολίες σ' αυτήν την πορεία; Ας πούμε από κοινωνική πλευρά;

Ίσα – ίσα, μάλιστα οι γονείς μου το καμάρωσαν. Αλλά, όταν τέλειωσε το καμάρι και απευθύνθηκα στην κοινωνία -την... «κακούργα» που λένε- εκεί τα πράγματα σοβαρεύουν, διότι η κοινωνία δε συγχωρεί εύκολα επιλογές, οι οποίες αφήνουν τη δυνατότητα στον άλλον να διαφέρει. Το οτιδήποτε διαφορετικό από τα δεδομένα, είτε της αστικής τάξης, είτε της μη αστικής τάξης – λίγο πολύ είναι συνένοχες όλες οι τάξεις – τιμωρείται. Ή αν δεν τιμωρείται, λόγω της κυκλοφορίας του σε πιο «πολιτισμένους» ανθρώπους, σχολιάζεται. Είναι επιφυλακτικός ο κόσμος αυτός.

Γνωρίζετε κι εσείς πολύ καλά ότι σε μια νορμάλ ελληνική οικογένεια το παιδί που θα πει ότι θα γίνει καλλιτέχνης θα «φάει ξύλο»!

Σπουδάζετε με υποτροφίες στις Σχολές Καλών Τεχνών Αθήνας και Βαρκελώνης αντίστοιχα. Πόσο η συνέχεια των σπουδών σας στην Ευρώπη διαφοροποίησε τη συνολική σας αντίληψη γύρω από την Τέχνη;

Πάρα πολύ. Τελειώνοντας τις σπουδές μου στη Σχολή Καλών Τεχνών, έκλεισε ένας κύκλος πληροφοριών και διεργασίας κάποιων συναισθημάτων, που είναι και η πηγή, το 50% της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Έφυγα από την Αθήνα σε ηλικία περίπου 23 ετών. Πήρα υποτροφία από την Ισπανική Κυβέρνηση και συνέχισα τις σπουδές μου στη Σχολή Καλών Τεχνών της Βαρκελώνης. Για μένα ήταν η ανακάλυψη του τροχού τότε! Η Σχολή Καλών Τεχνών της Βαρκελώνης λειτουργούσε μ' έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο απ' αυτόν της Αθήνας.

Όταν βρέθηκα εκεί, αντιμετώπισα πλέον την πραγματικότητα των εικαστικών τεχνών του δυτικού κόσμου εν ενεργεία. Διότι εδώ, μέχρι τότε, ήταν ο δυτικός κόσμος εκτός ενέργειας. Ένα καβούκι. Με πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις. Δεν υποτιμώ, δεν αμφισβητώ, είναι οι βάσεις εξάλλου της ύπαρξής μου αλλά είναι σαν να μαθαίνεις μόνο την αλφαβήτα. Εκεί έμαθα τι θα πει ποίηση.

Γιατί η Βαρκελώνη τότε ήταν αυτό που ονειρευόμαστε να γίνουμε εμείς τώρα. Μια πόλη, μια περιοχή της Ισπανίας με καλπάζουσα ανάπτυξη, με διάθεση επικοινωνίας πολυεθνικής. Όχι με την έννοια της μετανάστευσης, αλλά με την έννοια των μεγάλων αστικών κέντρων του δυτικού κόσμου και όχι μόνο. Ό,τι γινόταν στο Άμστερνταμ, στο Λονδίνο, στη Νέα Υόρκη, στο Τόκιο, σε δύο μέρες γινόταν στη Βαρκελώνη. Γι αυτό εξάλλου δεν είναι τυχαία και η πορεία της Καταλονίας και ειδικά της Βαρκελώνης, όπως αναπτύχθηκε.

Εκείνο που ξαφνιάζει ευχάριστα με την πρώτη ματιά τον επισκέπτη της έκθεσης είναι το χρώμα. Μπορεί οι καταβολές του να βρίσκονται στον ευρωπαϊκό Φωβισμό... Είναι όμως αναμφισβήτητα απόλυτα αφομοιωμένες. Πώς κατορθώνετε να παντρεύετε τα πολύ έντονα χρώματα και τις αντιθέσεις τους με ένα κλίμα διάχυτης ηρεμίας;

Μου κάνει εντύπωση το "διάχυτη ηρεμία". Αυτό είναι θέμα του κάθε θεατή... Το έντονο χρώμα ήταν επιλογή μου από την αρχή. Ακόμα από την εποχή της Αθήνας. Βέβαια, μεγάλος Έλληνας καλλιτέχνης, τον οποίο εκτιμώ αφάνταστα, που είναι από τους μεγαλύτερους εν ζωή και έχουμε φιλική σχέση, θυμάμαι μου είχε πει τότε, και συγκεκριμένα όταν είχα κάνει τη σειρά «Σημαίες», που παρουσίαζα στη Βίκυ Δράκου, το 1992, αν δεν κάνω λάθος, ότι... «Βασίλη, μην τα κάνεις πολύχρωμα, γιατί ο Έλληνας τα θεωρεί... φλούφλικά. Ο Έλληνας νιώθει τη σοβαρότητα μέσα από τη γκριζάδα».

Είχε δίκιο όμως. Το πολύχρωμο για τον Έλληνα είναι κάτι το παρδαλό ή συνώνυμο μόνο με τη χαρά, μόνο με την ελαφρότητα. Υπάρχει ένα πρόβλημα της σοβαροφάνειας του Έλληνα.

Αν φορέσετε εσείς ένα κίτρινο παντελόνι μ' ένα πορτοκαλί σακάκι, θα σας σχολιάσουν.

Είναι επιλήψιμο το χρώμα λοιπόν.

Στον Έλληνα ναι.

Κι εσείς το'χετε ξεπεράσει. Κάνετε την επανάστασή σας!

Δεν το'χω ξεπεράσει, δε μ'ενδιέφερε. Δεν το θεωρώ επανάσταση. Από τη στιγμή που επέλεξα να γίνω καλλιτέχνης, είχα υποχρέωση στον ίδιο μου τον εαυτό, όχι να κάνω επαναστάσεις, αλλά να είμαι πιο μπροστά και... από τις επαναστάσεις! Γιατί και μόνο η επιλογή του να γίνω καλλιτέχνης είναι κατά κάποιο τρόπο κάτι αντισυμβατικό. Απόλυτα φυσιολογικό για έναν άνθρωπο αν δίνουμε τη συνέντευξη αυτή στο Λονδίνο ή το Παρίσι, ή τη Νέα Υόρκη.

Θα ήτανε αυτονόητα αυτά που συζητάμε τώρα. Εδώ όμως συζητάμε τώρα πάλι τα αυτονόητα. Το ότι κάναμε... επανάσταση να βάλουμε λίγο κίτρινο στο έργο! Δε νομίζω ότι είναι επανάσταση.

Άφησα τον εαυτό μου ελεύθερο, έκανα αυτό που ήθελα. Σ' άλλους αρέσει, σ' άλλους δεν αρέσει. Το θέμα είναι ότι εγώ περνάω καλά, εκφράζει εμένα.

Αναφερθήκατε σε κάποιον καλλιτέχνη ανώνυμα, και βρήκα την ευκαιρία να ρωτήσω ποιοι καλλιτέχνες σας επηρέασαν συνειδητά; Ποιοι σας σφράγισαν; Ξένοι ή Έλληνες;

Σχεδόν όλοι. Όποιος έπεφτε στα χέρια μου, δηλαδή από φωτογραφίες, από προσωπική επαφή στα εργαστήριά τους, ή με ξένους, μέσα από μουσεία, πινακοθήκες, ό,τι μου χτύπαγε στο μάτι με επηρέασε. Άρα έχω μια γκάμα από την αρχαιότητα, έργα του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης, του Μπαρόκ, Ροκοκό. Μπαίνουμε στον 20ο Αιώνα... Είναι αδύνατο να μη θαυμάσεις, να μην επηρεαστείς. Δεν μπορείς να πεις... μ' αρέσει ο εξπρεσιονισμός και δε μ' αρέσει ο κυβισμός. Ή μ' αρέσει η περίοδος Νταντά και αποκλείω τον Μοντερνισμό.

Έχει τόσα λαμπρά παραδείγματα η έκφραση των ανθρώπων, που πρέπει να'σαι μονόπαντος άνθρωπος, ώστε να μην μπορέσεις να θαυμάσεις και σαν καλλιτέχνης να επηρεαστείς, να πάρεις. Γιατί... «κλέβεις»! Άλλη μια έννοια ενοχοποιημένη.

Όπως το'λεγε ο Χατζιδάκις: «Οι μεγάλοι κλέβουν, οι μικροί αντιγράφουν».

Δεν ξέρω τι έλεγε... Μπράβο του κ. Χατζιδάκι, είναι πολύ σωστό. Πάντως εγώ είμαι μεγάλος... «κλέφτης»! Δεν αντιγράφεις. Επηρεάζεσαι, παίρνεις τα στοιχεία που θέλεις, τα ενσωματώνεις στη δική σου πραγματικότητα, στο δικό σου τρόπο γραφής, και πάνω από όλα στο τι έχεις να πεις. Εμπλουτίζεις το δικό σου λεξιλόγιο, με λέξεις απόψεις, ιδέες, εκφράσεις, εφαρμογές, άλλων λαμπρών ανθρώπων. Και το καινούργιο που θα βγει είναι μια δική σου πρόταση που κάποιος άλλος θα πάρει από σένα. Σαν κρίκοι μιας αλυσίδας.

Από Έλληνες καλλιτέχνες της πολύ τελευταίας περιόδου, δηλαδή μετά το 1950, με επηρέασε πάρα πολύ ο «Παύλος» (Διονυσόπουλος) από τους λίγους παγκόσμιους που έχουμε, ο Ακριθάκης, ο Κώστας Τσόκλης, ο Κανιάρης... Σας λέω εν τάχει την πρώτη ανάγνωση που γίνεται στο μυαλό μου. Πάντα συγκινούμαι με ό,τι δικό τους και να δω.

Οι «Αστικές Λεπτομέρειες» είναι ολοφάνερο πως δεν καταγράφουν μόνον τη βιωματική τους αφετηρία αλλά και μια διάθεση νοσταλγίας προσώπων και στιγμών, που συνδέονται με τις λεπτομέρειες.

Το πολύ ενδιαφέρον είναι πως, ενώ η νοσταλγία οδηγεί σε μια αναπόληση συνήθως μελαγχολική, τα έργα σας αποπνέουν μια χαρούμενη διάθεση. Φαίνεται και μέσα στο χρώμα. Πώς κατορθώνετε αυτό το ασυνήθιστο αποτέλεσμα;

Έχετε δίκιο στην τοποθέτηση της ερώτησής σας, γιατί κι εγώ το παρατηρώ αυτό. Πάντα με συγκινούσαν οι παλιές ελληνικές ταινίες. Και ειδικά της δεκαετίας του '60. Πέραν των απίθανων, λαμπρών ηθοποιών που περάσανε, ομολογουμένως ή τουλάχιστον κατά τη γνώμη μου, πάντα παρατηρώ και τη σκηνογραφία των πραγμάτων. Τους χώρους, τα ρούχα, τα πάντα.

Βλέποντας τη «Χαρτοπαίκτη» με τη Βλαχοπούλου, που είναι μια απλή, λαμπρή για μένα κωμωδία, βλέπω όμως και όλα μου τα παιδικά χρόνια, σ' έναν αστικό χώρο πάλι. Τα έπιπλα, τα αντικείμενα, τα ρούχα που φορούσαν οι άνθρωποι...

Θυμάμαι τον εαυτό μου παιδάκι, θυμάμαι πώς έβλεπα τη μητέρα μου, τη γιαγιά μου, τον πατέρα μου, τον αδελφό μου, τους συγγενείς μας, τους φίλους μας.

Όλα αυτά, κακά τα ψέματα, μπολιάζουν έναν άνθρωπο, είτε θετικά, είτε αρνητικά. Αναλόγως και πώς έχει μεγαλώσει. Είχα την τύχη να μεγαλώσω σε μια οικογένεια που μου προσέφερε απεριόριστη αγάπη. Δεν στερήθηκα κάτι. Δε θυμάμαι κάτι το τραυματικό. Είμαι από τους τυχερούς ανθρώπους, δόξα τω θεώ! Άρα όλα αυτά τα πράγματα δε μου βγάζουν ούτε μιζέρια, ούτε ενόχληση, αντιθέτως θαλπωρή και ζεστασιά. Ίσως όλο αυτό να έχει μπει μέσα μου έντονα και να βγαίνει μέσα από τη δουλειά. Όχι με τη μονομανία να ασχολείται κανείς με τη δεκαετία του '60 -έχουμε κι άλλες έγνοιες στο κεφάλι μας- αλλά στην παρούσα φάση, και γενικότερα στις «Αστικές Λεπτομέρειες» που βλέπουμε και εδώ, μπήκανε φωτογραφίες οικογενειακές. Άρα, νάτο. Μπήκαν αντικείμενα που υπήρχαν στο πατρικό μου σπίτι.

Σίγουρα αυτό βλέπω ότι αφήνει μια γεύση γλυκόπικρη, γιατί βλέπω τον εαυτό μου να μεγαλώνει, βλέπω τη μητέρα μου να γερνάει, ο πατέρας μου έχει φύγει... Αν θέλετε το κλείσιμο ενός κύκλου, αναπόφευκτο, όχι δραματικό, γιατί είναι πολύ ωραίο και το εύχομαι σε όλους τους ανθρώπους οι κύκλοι να κλείνουν την ώρα που πρέπει να κλείσουν, μ' έναν τρόπο φυσιολογικό. Αυτό ίσως ήθελα να βγει μέσα από αυτή τη δουλειά, στην οποία χρησιμοποιήθηκαν όλα αυτά τα αντικείμενα. Οι εφαρμογές των αναμνήσεων μιας ολόκληρης εποχής...

Παράλληλα όμως θα ήθελα εδώ να επισημάνω ότι μάλλον μου βγήκε όλο αυτό, μέσα κι από μια προσωπική απογοήτευση, στο βλέποντας τι συμβαίνει την τελευταία δεκαετία στην πατρίδα μας. Συνειδητοποιώντας εμφανώς το τι έχει γίνει. Αλλαγή του πληθυσμού...

Ζω στο κέντρο της Αθήνας και δεν το αναγνωρίζω. Φοβάσαι να κυκλοφορήσεις, ειδικά στην περιοχή του εργαστηρίου μου, ενώ παλιά όχι. Άλλαξαν οι άνθρωποι, έφυγαν οι άνθρωποι που κατοικούσαν εκεί κι ήρθαν άγνωστοι. Όλα αυτά αφήνουν και μια γεύση παρεξήγησης, μπορεί να σε πει κάποιος ρατσιστή. Άλλο δράμα. Το να μην μπορείς να πεις τον πόνο σου, γιατί θα σε πούνε ρατσιστή! Πνίγεσαι, αναγκάζεσαι να γαντζωθείς στα πράγματα που σου δημιουργούσαν ασφάλεια. Θα μου πείτε: «Κι εσύ γαντζώθηκες στα φλιτζανάκια και στα πραγματάκια του '65 και του '70' ;».

Ναι, γαντζώθηκα, γιατί τα έχω στο σπίτι μου και φοβάμαι μη μπουν, να τα κλέψουνε. Βλέπω στον ίδιο μου τον εαυτό να διαπιστώνω πράγματα, τα οποία δεν είναι τεκμηριωμένα 100%, είναι υπόνοιες, υποψίες, όπως λένε στη Νομική επιστήμη... αποχρώσεις, ενδείξεις! Θα δούμε ποιος είναι ο ... «εγκληματίας» κι αν έγινε ... «φόνος». Πάντως κάτι δεν πάει καλά!

Ενδυματολογικές σας αναφορές στην έκθεση, ζωγραφισμένες γόβες και τσάντες, πιστεύω πως δεν παραπέμπουν μόνο σε παλιότερες συνεργασίες σας με σχεδιαστές μόδας, τον Ασλάνη, την Τσόκλη, τη Δάφνη Βαλέντε, αλλά επιδιώκουν να εκφράσουν κι άλλες θέσεις σας, γύρω από τις αστικές συνήθειες και συμπεριφορές. Ποιες θέσεις εκφράζετε συγκεκριμένα, μέσα από τις ενδυματολογικές αναφορές;

Η γόβα, επί παραδείγματι, με απασχολεί από πολύ καιρό, από παλιότερη δουλειά που είχε τον τίτλο «Ρούχα». Θυμάμαι τον εαυτό μου παιδάκι, το 1965. Όταν ζεις σε ένα σπίτι στο οποίο ακούς στο παρκέ τη γόβα της μητέρας σου να πηγαίνει και να ενθουσιάζεσαι -πείτε το ερωτισμό, πείτε το φετίχ, πείτε το κόλλημα- κάτι τέτοιο εξακολουθεί να μ' ενθουσιάζει. Μια γυναίκα με γόβα με συγκινεί.

Γενικά η γόβα, η τσάντα η πολύχρωμη, μήπως υπονοεί και μια αστική ευμάρεια, η οποία όμως οδηγεί σε αδιέξοδο;

Γεγονός αυτό που λέτε. Αναμφισβήτητη η γόβα, κι όσο πάμε και παλιότερα, δεν παραπέμπει σε μια χωρική. Δε θα 'τανε μια φτωχή γυναίκα που τρέχει στο μεροκάματο. Σήμερα είναι διαφορετικά βέβαια. Σήμερα τρέχει με τη γόβα στο μεροκάματο. Είχε αν θέλετε μια αστική σφραγίδα η γόβα, για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Μετά, επειδή γέμισε ο κόσμος γόβες, αναγκάστηκε η αστική τάξη να κάνει την... επώνυμη γόβα! Μετά, επειδή οι Κινέζοι κάνανε τις επώνυμες – μαϊμού γόβες, και γεμίσαμε «επώνυμες» γόβες, δεν ξέρω πού θα καταλήξει η αστική τάξη, μπορεί να υιοθετήσει τα... βατραχοπέδιλα, για να διαφέρει σώνει και καλά! Είναι πάλι κάποια κοινωνικά κολλήματα των τάξεων, τα οποία όμως δεν πρέπει να τα βλέπουμε και τόσο φοβικά. Μπορεί να μας πιάνουν και τα γέλια.

Άνθρωποι είμαστε. Δε είναι και έγκλημα το να θέλεις να διαφυλάξεις κάποια κεκτημένα, κάποια πράγματα που σε κάνουν να διαφέρεις από κάποιους άλλους, ή νομίζεις ότι σε κάνουν.

Εάν πράγματι διαφέρεις, από μόνος σου διαφέρεις, είτε φοράς σαγιονάρες, είτε γόβα. Τα ράσα δεν κάνουν τον παπά, ο παπάς κάνει τα ράσα. Αλλά ας είμαστε λίγο επιεικείς με τους ανθρώπους, ας έχουμε μια γλυκύτητα, ουδείς αλάνθαστος. Κι εγώ στα νιάτα μου, στη δεκαετία του '75 – '80 θεώρησα πολλές φορές ότι ένα επώνυμο ρούχο θα με κάνει να διαφέρω. Το βίωσα. Το αγόρασα, το ευχαριστήθηκα, το 'χω στη ντουλάπα μου, το χόρτασα.

Δε θα τα βάλουμε με αυτή τη μανία κάποιων ανθρώπων, σαν κάτι εγκληματικό, σαν κάτι έντονα αρνητικό. Στιγμές ανωριμότητας, στιγμές ασήμαντες είναι. Το θέμα είναι να κλείνουν, γιατί αν μείνουν, κάτι δεν πάει καλά με τον εγκέφαλό σου.

Πόσο σας βοήθησε η μικτή τεχνική (ακρυλικό, μολύβι, μελάνι, κολάζ, καθώς και η ενσωμάτωση στη ζωγραφική επιφάνεια του τρισδιάστατου αντικειμένου), ώστε να δώσετε στο έργο σας μια θεατρική διάσταση;

Η ζωγραφική και συνολικότερα η Τέχνη είναι μια πονεμένη ιστορία.

Μία επώδυνη κατάσταση η οποία δε σημαίνει ότι η εικόνα αυτού που ασχολείται με την τέχνη πάλι είναι μέσα σε ένα κλισέ αισθητικής οντότητας. Γιατί συνήθως τον καλλιτέχνη τον έχουμε να' ναι ο απομονωμένος σε μια σοφίτα, ρακένδυτος, υπεράνω γόβας, υπεράνω χρώματος, υπεράνω Versace, Dior κλπ, να είναι φιλομπεκρής, «αντικοινωνικούλης» και κανένα «ναρκωτικούλι» δε βλάπτει, είναι τα... φυσικά του καλλιτέχνη... ανήθικος ολίγον, λαμπρός όμως καλλιτέχνης... μέσα από όλο αυτό το πράγμα και την τσιγαρίλα που βγαίνει από εκείνο το υπογάκι! Αυτά πιστεύω ότι είναι ...φούμαρα! Μπορεί να' ναι και έτσι, αλλά δε σημαίνει ότι είναι μόνο έτσι οι καλλιτέχνες. Και δε σημαίνει ότι, αν ένας καλλιτέχνης δεν παίρνει ναρκωτικά, δε μένει σ' ένα υπόγειο, βάζει κι ένα σακάκι της προκοπής, δε θα εκφραστεί τόσο βαρύγδουπα και τόσο πονεμένα, και άρα το έργο του δε θα' χει τη βαθύτητα!

Βλέπετε πόσο ανόητοι είμαστε οι άνθρωποι; Μηδενός εξαιρουμένου, γιατί μας αρέσουν τα κουτάκια. Μας εξυπηρετούν. Ο Θεός να φυλάει, αν το κουτάκι έχει ξελασκάρει ή έχει τρυπούλες και επικοινωνεί με το παραδίπλα κουτάκι. Χάνουμε τον έλεγχο των γνώσεων, των πληροφοριών, άρα των συμπερασμάτων μας. Άρα αμφισβητούμε τα συμπεράσματά μας και δεν έχει κανείς αυτή τη διάθεση. Αρέσκειται στην καρεκλίτσα του.

Σας τα λέω όλα αυτά, γιατί τα πρώτα χρόνια έπρεπε κανείς να αμύνεται έναντι του κοινωνικού συνόλου για τις επιλογές του. Όχι μόνο για τη διάθεση να είσαι καλλιτέχνης, αλλά τι είδους καλλιτέχνης θα' σαι. Δε φτάνει ο πρώτος μπελάς. Κυματοθραύστης βαρβάτος έπρεπε να' σαι. Τα λέω όλα αυτά και σε συνάρτηση με τη συμβουλή του φίλου καλλιτέχνη «κάντα γκριζα, θα σε θεωρήσουν πιο κουλτουριάρη», γιατί βγαίνει πόνος και τον πόνο τον λατρεύει ο Έλληνας.

Θεωρώ ότι κούρασα το μυαλό και την ψυχή μου όσο κι άλλοι άνθρωποι. Τα συμπεράσματά μου είναι αυτά που είναι, κάποιων άλλων είναι λαμπρότερα, κάποιων άλλων δεν είναι τόσο λαμπρά όσο τα δικά μου. Σαν σκεπτόμενος, πνευματικός άνθρωπος, όπως μας αρέσει στον τόπο μας να χρησιμοποιούμε αυτή τη λέξη για έναν καλλιτέχνη -λες κι ο καλλιτέχνης είναι κατσαρόλα πνεύματος, δεν κάνει άλλη δουλειά- θεωρώ τον εαυτό μου έναν απλό φυσιολογικό άνθρωπο. Όσα κάνω τα ζω, τα νιώθω. Έχω ερωτική σχέση μ' αυτά που κάνω, έντονα ερωτική σχέση.

Η καλλιτεχνική μου διάθεση, κατά κάποιον τρόπο, είναι 24 ώρες το 24ωρο, με την έννοια της ματιάς. Δεν τελειώνει στις 12.00 ο καλλιτέχνης και στις 13.00. Είσαι μονίμως καλλιτέχνης. Το θέμα είναι να μην είσαι βλαμμένος όμως. Και να μη δημιουργήσεις τέτοιου είδους υπόσταση έναντι των υπολοίπων, των «κοινών θνητών», που βέβαια τους «κοινούς θνητούς» τους θέλουμε, γιατί κάποια στιγμή θα ανοίξουν και το πορτοφόλι τους ή θα μας χειροκροτήσουν. Όσο είμαστε στο εργαστήρι είναι «κοινοί θνητοί». Όταν κάνουμε μια έκθεση, λέμε να έρθουν, να γεμίσει ο χώρος. Και αφού γεμίσει ο χώρος, να δούμε και καμιά κόκκινη βούλα, να πουλήσουμε. Άρα, υποκρισία της υποκρισίας, ω υποκρισία και από τον πνευματικό άνθρωπο!

Όσο για τη θεατρική διάθεση και διάσταση στο έργο μου, πάντα μ' άρεσε η σκηνογραφία. Λίγα πράγματα έχω κάνει με το θέατρο στη σκηνογραφία, για έναν και μοναδικό λόγο. Διότι πρέπει, από τη στιγμή που επιλέγεις να γίνεις εικαστικός, το 50% της υπόθεσης να είναι η καλλιτεχνική δημιουργία.

Το άλλο 50% είναι το πώς θα στήσεις μια καριέρα. Καλείσαι λοιπόν, μέσα στο 24ωρό σου, ταυτοχρόνως ή όσο το δυνατόν, να μπορείς να το ξεχωρίσεις, να συνδυάσεις δυο πράγματα. Άλλο είναι να' σαι ζωγράφος κι άλλο εν ενεργεία ζωγράφος.

Ζωγραφική κάνει η μισή Ελλάδα. Κάνουν και πολύ ωραία πράγματα. Βλέπω δουλειές λαμπρές, που εγώ δεν πρόκειται να κάνω ποτέ. Δυστυχώς δε θα κάνουν καριέρα αυτοί οι άνθρωποι, γιατί δεν έχουν την πάστα να κάνουν καριέρα. Τι είναι η καριέρα; Είναι να εμπλακείς σ' ένα σινάφι.

Τα της σκηνογραφίας και του θεάτρου είναι ένα άλλο σινάφι. Πολλά σινάφια μαζί δε θα τα κατάφερα. Ή δεν μπόρεσα, ή δε με τράβηξε. Είχα να ασχοληθώ με το δικό μου. Γεγονός είναι ότι υπάρχει η θεατρική και η ενδυματολογική διάσταση. Πάντα με ενδιέφερε, πάντα με ενδιαφέρουν οι χώροι που ζω, πάντα τρέχω τα έπιπλα μου από εδώ κι από εκεί, πάντα αλλάζω, πάντα θα αλλάζω χρώματα στους τοίχους.

Δηλαδή όλη αυτή η σκηνογραφία μ' ενδιαφέρει σε καθημερινή βάση, σ' εμένα τον ίδιο, στη ζωγραφική μου, στις δουλειές που θα κάνω και στους χώρους που ζω.

Γράφτηκε για σάς πως σας χαρακτηρίζει η βαθιά γνώση, η απλότητα και η τιμιότητα. Τα δύο πρώτα είναι εμφανή στα έργα σας. Πώς αντιλαμβάνεστε τον όρο τιμιότητα για έναν καλλιτέχνη;

Δε θυμάμαι ποιος το 'χει πει αυτό, όποιος κι αν το 'πε μπράβο του, ευχαριστώ πολύ.

Πρέπει να είναι ο διευθυντής της Πινακοθήκης της Βαρκελώνης.

Με κολακεύει ο όρος τιμιότητα. Μάλλον εννοούν ότι τουλάχιστον για ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της καριέρας μου, από την ημέρα που έκανα την πρώτη μου ατομική έκθεση μέχρι σήμερα -έχουν περάσει 32-33 χρόνια με μια συνεχή παρουσία, γιατί αυτή είναι η δουλειά μου και από αυτήν ζω- η τιμιότητα πιστεύω έχει επισημανθεί από κάποιους ανθρώπους, στο ότι γρήγορα αποφάσισα ότι δε με εκφράζουν τα ψέματα του χώρου. Ήμουν ειλικρινής και στις εκφράσεις μου και στον τρόπο που εξηγήθηκα. Δεν πήγα να το παίξω... «κουλτουριάρης».

Δεν με ενδιαφέρει να το παίξω κουλτουριάρης γιατί δεν εμπιστεύομαι την κουλτούρα που κυκλοφορεί τριγύρω μας, με τη μορφή που κυκλοφορεί. Με ανθρώπους που έχουν έτοιμες απαντήσεις και κλισέ, για να εντυπωσιάσουν – πάντα υπάρχουν εξαιρέσεις, οφείλω να το ομολογήσω- υπάρχουν άνθρωποι που ούτε στο δακτυλάκι τους δεν μπορούμε να τους φτάσουμε. Ξέρω πέντε- δέκα άτομα, αλλά δεν ξέρω 1000 άτομα. Ο σκοπός μου είναι, με την ειλικρίνειά μου, να μπορέσω να αγγίξω μακροπρόθεσμα αυτούς τους 5-10 ανθρώπους, έστω και σαν καλεσμένος σπίτι τους. Θα νιώσω πολύ καλά με τον εαυτό μου. Ότι κάτι πέτυχα στη ζωή μου και κάτι είχα να πω.

Σας χαρακτήρισαν μετά από αλληπάλληλες εκθέσεις σας στο εξωτερικό διεθνή καλλιτέχνη. Σας εκφράζει ο όρος;

Πράγματι, από την αρχή της καριέρας μου και λόγω των σπουδών, είχα ένα συνεχές αλισβερίσι με το εξωτερικό. Πολλά ταξίδια, μια συνεχής ροή της διάθεσής μου να βγω έξω, να δω μέρη, πράγματα, ανθρώπους, καταστάσεις. Ήρθα σε επαφή με πολλούς ανθρώπους και μπόρεσα να κάνω πολλές ατομικές εκθέσεις, πολλές συμμετοχές σε ομαδικές εκθέσεις, σε φουάρ του εξωτερικού, συνεργασίες με ξένες γκαλερί... όλα αυτά όμως όχι με την έννοια του διεθνούς καλλιτέχνη. Άλλο η διεθνής καριέρα κι άλλο η διεθνής κινητικότητα. Εγώ έχω το δεύτερο. Διεθνής καριέρα ούτε με σφαίρες δεν υπάρχει. Διεθνή καριέρα έχουν κάνει ελάχιστοι Έλληνες καλλιτέχνες. Δεν είναι εύκολο πράγμα.

Και το να κάνεις 10 εκθέσεις στο εξωτερικό δε σε κάνει αυτόματα διεθνή καλλιτέχνη. Το μόνο που κάνει είναι να σου δώσει πολύ μεγάλη χαρά σε προσωπικό επίπεδο, γιατί η δουλειά σου μεταφέρεται. Μια έκθεσή μου στο Αμβούργο θυμάμαι.. ή στο Κίτο του Εκουαδόρ ή στο Μπαλί της Ινδονησίας, ή στη Ρώμη ή στη Μαγιόρκα... Ήτανε λαμπρό να ξετυλίγεις τα πακέτα σου, να είσαι εκεί, να 'χεις πάρει αεροπλάνο, να 'χεις βρεθεί άγνωστος μεταξύ αγνώστων, να σε αντιμετωπίζουν με ευγένεια ξένοι άνθρωποι. Να ξεπακετάρεις αυτά τα πράγματα τα οικεία σου, τα οποία παύουν ποια να είναι μόνο οικεία του καλλιτέχνη αλλά είναι και της χώρας σου. Γιατί τα έχεις δείξει στη Θεσσαλονίκη, τα έχεις δείξει στη Ρόδο, στη Βέροια... αυτόματα, κουβαλάς και ένα ελληνικό φιλότεχνο κοινό μαζί σου. Στήνεται η έκθεση, βλέπεις τις πρώτες αντιδράσεις, που θετικές κατά πλειοψηφία είναι, νιώθεις τη χαρά της ανταπόκρισης ενός νέου κοινού με εμπορική επιτυχία, λες δόξα τω θεώ, το πράγμα προχωράει και τελικά λες... θα ανοίξει μια πόρτα;

Δεν έχει ανοίξει καμία πόρτα. Ευελπιστείς να ανοίξει. Και κάνοντας αυτές τις κινήσεις, σπανίως ανοίγει. Σε μένα δεν άνοιξε πόρτα. Γιατί, για να ανοίξει πόρτα σημαίνει ότι αρχίζεις την τριβή σου την καλλιτεχνική με το εκεί σινάφι, ενώ εσύ έχεις ένα εισιτήριο επιστροφής. Δεν πέσανε... «ξεροί». Σε

θαυμάσανε. Σε αντιμετώπισαν ευγενέστατα, σε επικροτήσανε, αλλά περιμένει ουρά από πίσω άλλων αντίστοιχων καλλιτεχνών, και πιθανόν καλύτερων από σένα, οι οποίοι έτσι και «σπάσει ο διάολος το ποδάρι του» και μείνουν εκεί και εδραιωθούν, έξι μήνες ή δύο χρόνια, γι αυτούς θα ανοίξει η πόρτα. Όχι για σένα. Χαίρομαι πάρα πολύ και το συνεχίζω και θα το συνεχίζω μέχρι το φινάλε της ζωής μου, όσο αντέχω, να μπορώ να δείχνω τη δουλειά μου στο εξωτερικό.

Δόξα τω Θεώ την έχω δείξει σε πάρα πολλά μέρη.

Προσεχώς έχω μια έκθεση στην Κύπρο, στην Τουρκία το Μάρτιο, τώρα είναι μια συμμετοχή μου στο Λονδίνο, το Δεκέμβρη είναι μια συμμετοχή μου που ευελπιστώ να μου ανοίξει μια πόρτα στο Ομάν, κάτω από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Είναι διεθνής κινητικότητα, η οποία κάνει τη ζωή μου πιο όμορφη, με κάνει να στέκομαι καλύτερα στα πόδια μου, πιο ευχαριστημένος, πιο κολακευμένος, και μου δίνει ένα μεγαλύτερο πρεστίτζ στην εσωτερική αγορά. Έχω εισπράξει μεγαλύτερα κέρδη στην εγχώρια αγορά.

Πού βρίσκεται η ισορροπία ανάμεσα στους όρους καλλιτέχνης και κέρδος; Πώς αντιλαμβάνεστε την εμπορικότητα της Τέχνης;

Και εκεί έχουμε παρεξηγημένες σχέσεις και έννοιες. Και ενοχικές καταστάσεις ομολογουμένως. Από τη στιγμή που και εμείς οι καλλιτέχνες άνθρωποι της ίδιας κοινωνίας είμαστε, κουβαλάμε τα θετικά της, τα αρνητικά της, ανεξάρτητα των μικρών, των μεγάλων επαναστάσεων που μπορείς να κάνεις, αν είναι επανάσταση ή δεν είναι.

Η καλλιτεχνική δημιουργία από μόνη της δεν έχει καμία σχέση ούτε με λεφτά, ούτε με εμπόριο, ούτε αρέσει, ούτε δεν αρέσει.

Θα κάνεις αυτό που σου 'ρχεται, ό,τι σου κατεβάσει το κεφάλι σου. Και ό,τι μπορέσουν τα χεράκια σου. Το θέμα είναι ότι στο κεφάλι είμαστε πολύ καλύτεροι καλλιτέχνες απ' ό,τι στα χεράκια μας. Τουλάχιστον εγώ.

Αυτό που κάνεις δεν έχει παρθενόγενεση. Εκτός από καλλιτέχνες που έχεις επηρεαστεί, έχεις επηρεαστεί από κοινωνικές ομάδες, από κοινωνικά σύνολα, από τον τόπο που ζεις, από τον τόπο που επισκέφθηκες, από τον τόπο που ευελπιστείς να ζήσεις. Δηλαδή η επίδρασή σου είναι ένα πακέτο πραγμάτων που σε φτιάχνουν αυτό που είσαι. Άρα κι αυτό που θα φτιάξεις, θα είναι προϊόν του 21ου αιώνα. Αν είναι προϊόν του 20ου είσαι καλός εικονογράφος. Αν είναι προϊόν του 21ου αιώνα, λέγεσαι καλλιτέχνης. Εάν είναι προϊόν του 21ου αιώνα, με ψήγματα υποψιών για το τι θα συμβεί τον 22ο, είσαι ενδιαφέρων και πρωτοπόρος καλλιτέχνης. Όλα αυτά είναι ο καλλιτέχνης. Αυτός ο καλλιτέχνης πρέπει να πληρώσει όμως και τον ...ΕΝΦΙΑ.

Άρα λοιπόν, το να στήσεις την καριέρα σου συνεπάγεται ότι θα πρέπει να συνυπάρξεις με ανθρώπους, να έχεις συναλλαγές με τους γκαλερίστες σου, να κάνεις τις επιλογές σου, ποιος σου ταιριάζει, θα στενοχωρηθείς γι αυτόν που δε σε συμπαθεί και δε σου γράφει καλά πράγματα, θα ενθουσιαστείς γι αυτόν που σε συμπαθεί, θα αρχίσουν κάποια τραπεζώματα, άλλοι το παραξελώνουν, άλλοι όχι, άλλοι φοβούνται, άλλοι κλειδαμπαρώνονται, γιατί φοβούνται, έχουν αγοραφοβία... Άρα, εδώ μπαίνουν πλέον στοιχεία πέραν του καλλιτεχνικού, τι πάστα ανθρώπου είσαι, αν αντέχεις να βγεις στην πιάτσα.

Αν δεν αντέχεις, δε θα κάνεις καριέρα. Άρα, πρέπει να βρεις ένα άλλο επάγγελμα ταυτόχρονα, να σου εξασφαλίζει τα προς το ζην, έτσι, ώστε, σαν ένα είδος μικρό ξωκλήσι δικό σου, να χωθείς σ' ένα μικρό εργαστήριο, και να βγάλεις τα της ψυχής σου, τα οποία μπορεί να είναι λαμπρά έργα. Κάτι θα τους λείπει, κατά την ταπεινή μου άποψη. Ο αέρας του δρόμου! Για μένα είναι απαραίτητος. Αλλά δεν μπορώ εγώ να κάνω κριτική σε έναν άνθρωπο που μένει με κλειστά παντζούρια. Δικαίωμά του. Εγώ τα άνοιξα τα παντζούρια του σπιτιού μου και του εργαστηρίου μου, γιατί έπρεπε να ζήσω.

Άρα λοιπόν, αυτό το καλλιτεχνικό δημιούργημα που σας διηγήθηκα προηγουμένως, είναι εμπορεύσιμο προϊόν. Και μπαίνει στους κανόνες του εμπορίου. Και μάλιστα δεν μπορεί εγώ να γκρινιάζω από τη στιγμή που βάζω μια τιμή. Και η τιμή αυτή είναι σε ευρώ. Και τα ευρώ αυτά είναι να ανοίξει το απέναντι

πορτοφόλι, να βγουν, να μετρηθούν, και να μπουν στο δικό μου πορτοφόλι. Δεν υπάρχει άλλη ερμηνεία, δεν υπάρχουν συναισθηματισμοί, δεν υπάρχουν άλλες... «αποχρώσεις ενδείξεις» του συγκεκριμένου πακέτου ευρώ, που θα μεταφερθεί από το ένα πορτοφόλι στο άλλο! Τα θεωρώ ανοησίες. Και δε χρειάζεται και να τα πολυσυζητάμε πιστεύω. Βλέπεις κάτι, έχεις να κάνεις με έναν καλλιτέχνη που ερευνάς την ύπαρξή του, την οντότητα του, σου πάει, σου πάει το έργο του, το θέλεις να το βάλεις στο σπίτι σου, έχεις τα λεφτά, θα το πληρώσεις και θα το πάρεις. Γιατί μου πήρε λεφτά και γιατί δε μου το χάρισε είναι απαιτήσεις πολύ μεγάλες.

Αλλά και η Τέχνη πληρώνεται. Αρκεί να μη γίνονται υποχωρήσεις και συμβιβασμοί. Η υποψία του συμβιβασμού στο καλλιτεχνικό έργο έτσι, ώστε να εξασφαλίσει την πιο σίγουρη, την πιο εύκολη πρόσβασή του στο κοινό, άρα την εμπορική του αποδοχή, υπάρχει δυστυχώς και θα υπάρχει. Εδώ καλείται ο θεατής να κρίνει ποιος το κάνει και ποιος όχι.

Αν έπρεπε μετά από τέτοια εμπειρία και ωριμότητα να ξαναρχίσετε, θα ξαναγινόσασταν ζωγράφος;

Το έχω σκεφτεί πολλές φορές. Ναι, αν γύριζε ο χρόνος πίσω, θα έκανα ξανά τα ίδια πράγματα. Κάποιες μικροεπιλογές, που θεωρώ ότι ήταν λανθασμένες, θα τις είχα δει με άλλο μάτι. Ζωγράφος θα ξαναγινόμουνα. Κάποιους ανθρώπους που πλήγωσα ανόητα δε θα 'πρεπε να πληγώσω. Αυτό θα διόρθωνα. Απ' όλα τα άλλα τίποτα.

Επομένως νιώθετε πλήρης ως καλλιτέχνης...

Πλήρης ως καλλιτέχνης όχι, πλήρης ως άνθρωπος όχι, απλά νιώθω ευχαριστημένος. Έχω πολλές, σε τακτά διαστήματα, στιγμές ευτυχίας. Το οποίο μ' ενθουσιάζει.

Ευτυχία! Βαριά λέξη...

Είπα... στιγμές ευτυχίας! Με τη δουλειά μου, με την ανταπόκριση του κόσμου, με την πορεία μου, με το πώς επέδρασαν όλα αυτά στην προσωπική μου ζωή, και ειδικά μετά τα 40 μου, που ένιωσα ότι έχω γίνει πολύ καλύτερος άνθρωπος από ότι πριν. Και αισθάνομαι ικανοποίηση με πολύ μικρά πια πράγματα. Ακούγονται λίγο γραφικά αυτά και χιλιοειπωμένα, αλλά ειλικρινά σας λέω ότι ήμουν ένας άνθρωπος που μ' άρεσαν τα πολύπλοκα. Άρα η ανακάλυψη του απλού είναι μεγάλη υπόθεση.

Νιώθω ότι η ζωή μου πήγε καλά.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Βασίλης Καρακατσάνης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957 όπου ζει & εργάζεται. Σπούδασε ζωγραφική στις Ανώτατες Σχολές Καλών Τεχνών της Αθήνας & Βαρκελώνης, συντήρηση αρχιτεκτονικών μνημείων στο Centro Europeo της Βενετίας, με υποτροφίες του ΙΚΥ, της Ισπανικής Κυβέρνησης & του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Έχει εκθέσει (ατομικές) από το 1982 έως σήμερα στην Ελλάδα, Κύπρο, Ισπανία, Ιταλία, Ινδονησία, Ισημερινό, Τουρκία & Γερμανία παρουσιάζοντας το προσωπικό του εικαστικό λεξιλόγιο, αντλώντας θεματικές ενότητες κυρίως από βιωματικές εμπειρίες και από την παρατήρηση του οικείου κόσμου που τον περιβάλλει. Οργανώνει συχνά τις συνθέσεις του με θεατρική αντίληψη και ανάγει το καθημερινό αντικείμενο σε δομικό στοιχείο των έργων του. Χρησιμοποιεί καθαρή και πλούσια χρωματική κλίμακα με ζωντανές χρωματικές αντιθέσεις, μεταπλάθοντας με εικαστικές παρεμβάσεις αυτούσια στοιχεία του υπαρκτού και βιωματικού του χώρου και διερευνώντας με ευαισθησία τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και ψευδαίσθησης.

Δείτε έργα του Β. Καρακατσάνη στο σχετικό video. Κάντε κλικ στη φωτογραφία αριστερά